

Történelem

alapórás helyi tanterv

Érvényes: 2023.09.01-től a 9-12. évfolyam számára

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
9. ÉVFOLYAM	5
CIVILIZÁCIÓ ÉS ÁLLAMSZERVEZET AZ ÓKORBAN	5
VALLÁSOK AZ ÓKORBAN	6
HÓDÍTÓ BIRODALMAK	7
A KÖZÉPKORI EURÓPA	8
A MAGYAR NÉP EREDETE ÉS AZ ÁRPÁD-KOR	10
A KÖZÉPKORI MAGYAR KIRÁLYSÁG FÉNYKORA	11
10. ÉVFOLYAM	13
A KORA ÚJKOR	13
A TÖRÖK HÓDOLTSÁG KORA MAGYARORSZÁG	14
A FELVILÁGOSODÁS KORA	16
MAGYARORSZÁG A 18. SZÁZADBAN	17
AZ ÚJ ESZMÉK ÉS AZ IPAROSODÁS KORA	18
A REFORMKOR	19
A FORRADALOM ÉS A SZABADSÁGHARC	20
11. ÉVFOLYAM	22
A NEMZETÁLLAMOK SZÜLETÉSE ÉS A SZOCIALISTA ESZMÉK MEGJELENÉSE	22
A DUALIZMUS KORI MAGYARORSZÁG	23
A NAGY HÁBORÚ	24
AZ ÁTALAKULÁS ÉVEI	25
A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT	26
A HORTHY-KORSZAK	27
12. ÉVFOLYAM	29
A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ	29
A KÉT VILÁGRENDSZER SZEMBENÁLLÁSA	31
HÁBORÚTÓL FORRADALOMIG	32
AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC	33
A KÁDÁRI DIKTATÚRA	34
A KÉTPÓLUSÚ VILÁG ÉS FELBOMLÁSA	35
A RENDSZERVÁLTOZTATÁS FOLYAMATA	35
A VILÁG A 21. SZÁZADBAN	36
MAGYARORSZÁG A 21. SZÁZADBAN	37
A MAGYARSÁG ÉS A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGEK A 20-21. SZÁZADBAN	38
EGYÉB	40

Bevezetés

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

- A tantárgy kötelező az 9-12. évfolyamon
- A tantárgyból az 9-12. évfolyam követelményeinek teljesítése után középszintű vagy emelt szintű érettségi vizsga kötelező.

A TANTÁRGY ÓRAKERETE:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Éves órakeret</i>
9.	2	70
10.	2	70
11.	2	70
12.	4	120

A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT

Témakör neve	9.	10.	11.	12.
Civilizáció és államszervezet az ókorban	12	0	0	0
Vallások az ókorban	4	0	0	0
Hódító birodalmak	6	0	0	0
A középkori Európa	12	0	0	0
A magyar nép eredete és az Árpád-kor	19	0	0	0
A középkori Magyar Királyság fénykora	15	0	0	0
A kora újkor	0	12	0	0
A török hódoltság kora Magyarországon	0	15	0	0
A felvilágosodás kora	0	7	0	0
Magyarország a 18. században	0	10	0	0
Új eszmék és az iparosodás kora	0	6	0	0
A reformkor	0	10	0	0
A forradalom és szabadságharc	0	8	0	0
A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	0	0	6	0
A dualizmus kori Magyarország	0	0	15	0
A nagy háború	0	0	14	0
Az átalakulás évei	0	0	13	0
A két világháború között	0	0	8	0
A Horthy-korszak	0	0	12	0
A második világháború	0	0	0	18
A két világrendszer szembenállása	0	0	0	9
Háborútól forradalomig	0	0	0	10
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	0	0	0	7
A kádári diktatúra	0	0	0	9
A kétpólusú világ és felbomlása	0	0	0	7
A rendszerváltoztatás folyamata	0	0	0	8
A világ a 21. században	0	0	0	6
Magyarország a 21. században	0	0	0	10

A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	0	0	0	6
Ismétlés, felkészülés az érettségire				30
Gyakorlás, ismétlés, elmélyítés, projekt, témahét	2	2	2	0
Összes óraszám	70	70	70	120

A tantárgy helyi tantervét kidolgozták:

Kiskunhalas, 2023. 08. 31.

Csengeri Kinga, Palásti Károly, Dudás Roland, Váczi Marianna
történelem szakos tanárok

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023. 10. 02.

Szabó Ferenc
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023.

fenntartó

9. évfolyam

Civilizáció és államszervezet az ókorban

TANANYAGTARTALOM

- A Közel-Kelet civilizációi
 - Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján.
 - Tudomány.
 - A pénz megjelenése
- A görög civilizáció
 - A görög anyagi kultúra öröksége.
 - A filozófia és a történetírás.
 - A görög embereszmény.
 - A hellenisztikus kultúra elterjedése.
- Az athéni demokrácia
 - Arisztokratikus köztársaság és demokrácia.
 - Kleiszthenész és Periklész.
 - Az athéni államszervezet és működése.
- A római civilizáció
 - Római városépítészet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak.
 - A római jog néhány máig élő alapelve.
 - A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia).
 - A latin nyelv és írás elterjedése.
- A római köztársaság
 - A vérségi, a vagyoni és a területi elv.
 - A római köztársaság államszervezete és működése.
 - Köztársaságból egyeduralkodó: Caesar és Augustus.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az állam szerepének bemutatása Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül.
- Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése.
- Az ókori civilizációk azonosítása térképen.
- Az ókori civilizációk kulturális és vallási jellemzőinek bemutatása.
- A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása.
- Pannónia jelentősebb városainak azonosítása.
- A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása.
- Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása.
- A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása.
- A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása.
- A demokrácia melletti érvek megfogalmazása.
- Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával.
- Caesar diktatúrája előzményeinek, okainak feltárása.

FOGALMAK

Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jóda, olimpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légio, limes, polgárjog.

[Ide írhat]

Személyek: Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus.

Kronológia: Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása.

Topográfia: Mezopotámia, Babilon, Egyiptom, Nilus, Olümpia, Athén, Alexandria, Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem.

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
- Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
- Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
- Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
- Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.
- Római kori emlékek felkeresése.
- Helytörténet: görög építészeti motívumok a klasszicizmus és az eklektika korában Kiskunhalason (pl. attika, oszlopfők,
- Helytörténet: Latin feliratok, kifejezések, mondatok gyűjtése lakóhelyünkön

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom - A görög irodalom
- Magyar nyelv és irodalom - A római irodalom

Vallások az ókorban

TANANYAGTARTALOM

- Politeizmus és monoteizmus
 - A politeizmus az ókori Keleten.
 - Görög és római istenek.
 - A zsidó monoteizmus
- A kereszténység kezdete
 - Jézus tanításai.
 - A páli fordulat.
 - Keresztény-üldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban.
 - A Szentháromság-tan.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A zsidó és a keresztény vallások jellemzőinek összehasonlítása.
- A vallások a mindennapi életre gyakorolt hatásainak megállapítása.
- A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása.
- Bibliai történetek, személyek felidézése.
- A kereszténység terjedésének végigkövetése térképen.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.

- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

FOGALMAK

Fogalmak: politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra, Messiás, keresztény vallás, kereszttség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat.

Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Ábrahám, Mózes, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Constantinus

Kronológia: a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat.

Topográfia: Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem.

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások jellegzetes építményeiről.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
- Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.
- Helytörténet: Corpusok (Krisztus-keresztek) lakóhelyünkön

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom - A Biblia mint kulturális kód

Hódító birodalmak

TANANYAGTARTALOM

- Egy eurázsiai birodalom: a hunok
 - A nomád életmód, harcmódor és államszervezés.
 - A népvándorlás.
 - A Hun Birodalom.
 - Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása.
 - Róma örökösei Európa térképén.
- Az Arab Birodalom és az iszlám
 - Mohamed tanításai és a Korán.
 - Az iszlám kultúra jellegzetességei.
 - Az Arab Birodalom és az arab hódítás.
 - Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában.

[Ide írhat]

- A sztyepei állam működésének, sajátosságainak bemutatása.
- A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen.
- Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.

FOGALMAK

Fogalmak: népvándorlás, hunok, ortodox, iszlám, Korán, kalifa.

Személyek: Attila, Justinianus, Mohamed, Nagy Károly, I. Ottó.

Kronológia: 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata.

Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.

TEVÉKENYSÉGEK

- A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.
- A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
- Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Vizuális kultúra - Korszak, stílus, műfaj

A középkori Európa

TANANYAGTARTALOM

- A parasztság világa
 - A hierarchikus világkép.
 - Az uradalom.
 - A jobbágyok kötelességei és jogai.
 - Az önellátástól az árutermelésig.
 - Éhínségek, járványok, felkelések.
- Az egyházi rend
 - Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer.
 - Az egyházszakadás és a 11. századi reform.
 - A szerzetesség.
 - Az eretnokség.
 - Kultúra és oktatás, a középkori egyetemek.
 - Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.
- A nemesi rend
 - Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség).
 - Lovagi eszmény és lovagi kultúra.
 - A keresztes hadjáratok eszméje.
- A polgárok világa
 - A középkori város és lakói.
 - A város kiváltságai (magyar példák alapján).
 - A céhek.
 - A helyi és távolsági kereskedelem.
 - A reneszánsz építészet (európai és magyar példák).

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása.
- A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása.
- Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról.
- A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése.
- A jobbágság jogainak és kötelességeinek rendszerezése.
- Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában.
- A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével.
- A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása.
- A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása.
- A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre.
- A céhek működésének jellemzése források alapján.

FOGALMAK

Fogalmak: uradalom, földesúr, majorság, jobbágy, robot, kiváltság, rend, pápa, érsek, cölibátus, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz, lovas, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, polgár, céh.

Személyek: Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Gutenberg, Dózsa György.

Kronológia: 476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.

Topográfia: Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld.

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
- Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
- Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
- Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
- A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
- Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).
- Helytörténet: iskolánk neoreneszánsz stílusú. Itáliai épületelözmények gyűjtése

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom – A középkor irodalma
- Vizuális kultúra – Korszak, stílus, műfaj

A magyar nép eredete és az Árpád-kor

TANANYAGTARTALOM

- Magyar őstörténet és honfoglalás
 - Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei.
 - A magyar törzsszövetség az Etelközben.

[Ide írhat]

- A honfoglalás okai és menete.
- A kalandozások – a lovas-íjász harcmódor.
- Az államalapítás
 - Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége.
 - A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet.
 - Az egyházszerzés.
- A magyar állam megszilárdulása az Árpád-korban
 - Szent László, az országépítő.
 - Könyves Kálmán törvénykezési reformjai.
 - A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása.
 - II. András kora: az átalakuló társadalom.
 - Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla.
 - Az Árpádok európai kapcsolatai.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása.
- A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése.
- A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása.
- Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése.
- A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése.
- A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.

FOGALMAK

Fogalmak: finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok

Személyek: Álmos, Árpád, az Árpád-ház, Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit.

Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás.

Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország.

TEVÉKENYSÉGEK

- Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmódoráról IKT eszközök segítségével.
- A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
- Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszerkezetről.
- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.
- A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével.
- Helytörténet: Az Árpád-korra utaló utcanevek lakóhelyünkön

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom – A középkor irodalma
- Vizuális kultúra - Korszak, stílus, műfaj

A középkori Magyar Királyság fénykora

TANANYAGTARTALOM

- Az Anjouk
 - A királyi hatalom újbóli megszilárdítása I. Károly idején.
 - A visegrádi királytalálkozó.
 - Az 1351-es törvények.
 - Nagy Lajos hadjáratai.
- A török fenyegetés árnyékában
 - Az Oszmán Birodalom.
 - Török hódítás a Balkánon.
 - Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély.
 - Hunyadi János, a politikus és hadvezér.
 - Hunyadi János törökellenes harcai.
- Hunyadi Mátyás
 - Mátyás útja a trónig.
 - A központosított királyi hatalom.
 - Jövedelmek és kiadások.
 - Birodalomépítő tervek.
 - Aktív védelem a török ellen.
- A magyar középkor kulturális hagyatéka
 - Honfoglalás kori leletek.
 - A Szent Korona.
 - Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok.
 - Magyar geszták, krónikák és szentek legendái.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése.
- Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről.
- A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése.
- Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre.
- Mátyás hatalom-gyakorlásának jellemzése.
- A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában.
- A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.

FOGALMAK

Fogalmak: aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszónálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika.

[Ide írhat]

Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.

Kronológia: 1301 az Árpád-ház kihalása, 1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I. (Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása.

Topográfia: Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.

TEVÉKENYSÉGEK

- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.
- Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
- Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.
- Helytörténet: A Hunyadi-korra utaló utcanevek lakóhelyünkön

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom – A középkor irodalma, A reneszánsz irodalma
- Vizuális kultúra - Korszak, stílus, műfaj

10. évfolyam

A kora újkor

TANANYAGTARTALOM

- A földrajzi felfedezések
 - A portugál és spanyol felfedezések
 - A korai gyarmatosítás és következményei
 - A világkereskedelem kialakulása
 - Az abszolutizmus
- A korai kapitalizmus
 - Az árforradalom
 - A manufaktúrák.
 - Bankok és tőzsdék
 - Az európai munkamegosztás és következményei
- Reformáció Európában és Magyarországon
 - A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye)
 - Luther és Kálvin fellépése
 - A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése
 - A reformáció eredményei Magyarországon
- „Hitviták tüzeiben”
 - Vallási konfliktusok Európában
 - Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben
 - A magyar protestáns és katolikus iskolák
 - A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken.
- Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről.
- Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral.
- Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése.
- A reformáció okainak és következményeinek bemutatása.
- A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszerkezet összehasonlítása.
- A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen.
- Vallás és politika összefonódásának felismerése
- Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése.
- A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése.

FOGALMAK

Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbágyság, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk.

Személyek: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos.

[Ide írhat]

Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék

Topográfia: Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak.

TEVÉKENYSÉGEK

- A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl.peregrináció, kulturális hatások, irányzatok)
- Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl.Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Földrajz: Földrajzi felfedezések topográfiai vonatkozásai, a holland mélyföld, a Naprendszer.
- Hittan: Az egyház története a kora újkorban.
- Magyar nyelv és irodalom: Shakespeare, Molière.
- Dráma és tánc: Az angol reneszánsz színház és dráma, a francia klasszicista színház és dráma.
- Vizuális kultúra: A barokk stílus.
- Ének-zene: A barokk zene.
- Fizika: A földközéppontú és a napközéppontú világgép jellemzői. A Föld, a Naprendszer és a Kozmosz fejlődéséről alkotott csillagászati elképzelések Kepler törvényei, Newton.
- Filozófia: Descartes, Bacon, Locke.

A török hódoltság kora Magyarország

TANANYAGTARTALOM

- **Az ország három részre szakadása**
 - A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás.
 - Az ország három részre szakadása.
 - A várháborúk és az új végvárrendszer.
- **A két magyar állam**
 - A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok.
 - Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora.
- **A török kiűzése és a török kor mérlege**
 - Magyarország az európai munkamegosztásban.
 - Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása.
 - A török kiűzése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken.
- A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján.
- A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján.
- A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása.
- A 16-17.századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.

FOGALMAK

Fogalmak: rendi országgyűlés, hajdúszabadság.

Személyek: I. Szulejmán, II Lajos, (Szapolyai) János, I Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I Lipót, Savoyai Jenő.

Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda visszafoglalása, 1699 karlócai béke

Topográfia: Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs.

TEVÉKENYSÉGEK

- A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
- Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Hittan: Pázmány Péter
- Magyar nyelv és irodalom: A reformáció kulturális hatása; Pázmány Péter; Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem
- Földrajz: A természeti környezet változása a török korban.
- Matematika: Képzeletben történő mozgató (pl. átdarabolás elképzelése; testháló összehajtásának, szétvágásoknak az elképzelése; testek különféle síkmetszetének elképzelése – váralaprajz készítése).
- Informatika: Törökországi magyar emlékhelyek keresése az interneten, virtuális séta.

A felvilágosodás kora

TANANYAGTARTALOM

- **A felvilágosodás**
 - Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világképe.
 - A felvilágosodás államelméletei.

[Ide írhat]

- A szabad verseny elmélete.
- **A brit alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése**
 - A parlamentáris rendszer: parlament és kormány.
 - Az elnöki rendszer: kongresszus és elnök.
- **A francia forradalom és hatása**
 - A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata.
 - A jakobinus diktatúra.
 - Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A középkor és a felvilágosodás világgképének összehasonlítása.
- A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján.
- A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése.
- Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása.
- A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.

FOGALMAK

Fogalmak: felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, alkotmány, alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, census, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség.

Személyek: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon.

Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata

Topográfia: Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo.

TEVÉKENYSÉGEK

- Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világgképének bemutatásához.
- Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
- Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Hittan: Az egyház története a felvilágosodás, a francia forradalom és a XIX. századi polgárosodás idején.
- Magyar nyelv és irodalom: A felvilágosodás és a romantika, a francia Enciklopédia, Voltaire: Candide.
- Vizuális kultúra: Klasszicizmus és romantika.
- Ének-zene: A klasszika zenéje (pl. Haydn, Mozart, Beethoven), Marseillaise.
- Erkölcstan; etika: Állampolgárság és nemzeti érzés A szabadság rendje: jogok és kötelességek Magánérdek és közjó Részvétel a közéletben A társadalmi igazságosság kérdése.
- Filozófia: A felvilágosodás filozófusai (pl. Diderot, Voltaire, Rousseau), a német idealizmus (pl. Kant, Hegel), Marx.
- Mozgókép-kultúra és médiaismeret: A modern nyilvánosság kialakulása.

Magyarország a 18. században

TANANYAGTARTALOM

- **A Rákóczi-szabadságharc**
 - Magyarország a Habsburg Birodalomban.
 - A szabadságharc okai és céljai.
 - A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai.
 - A szatmári béke kompromisszuma.
- **Magyarország újranépesülése és újranépesítése**
 - A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés.
 - A többnyelvű és többvallású ország.
 - Gazdaság és életmód.
- **A felvilágosult abszolútizmus reformjai**
 - A Pragmatica Sanctio.
 - A felvilágosult abszolútizmus céljai.
 - Mária Terézia: együttműködés és reform.
 - II. József reformpolitikája és kudarca.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése.
- A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével.
- Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével.
- A felvilágosult abszolútizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása.
- Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása.
- II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése.
- A 18 századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.

FOGALMAK

Fogalmak: kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolútizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet.

Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.

Kronológia: 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II József uralkodása

Topográfia: Temesvár, Határőrvidék, Poroszország.

TEVÉKENYSÉGEK

- Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
- Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatban.
- A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolattérképen.
- A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
- Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
- Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Földrajz: Magyarország természeti adottságai.
- Magyar nyelv és irodalom: Kuruc költészet, Mikes Kelemen. Nyelvújítás: Kazinczy Ferenc. A magyar felvilágosodás irodalma: Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály.
- Ének-zene: Szegénylegény katonanékek (pl. Csinom Palkó). A barokk zene (pl. J.S.Bach, Händel), a klasszika zenéje (pl. Haydn).
- Vizuális kultúra: Barokk stílusú épületek (pl. a fertődi Esterházy-kastély), freskók, szobrok és táblaképek Magyarországon,
- Informatika: könyvtártípusok, könyvtártörténet. Grafikonok, diagramok készítése a demográfiai adatok szemléltetésére.

Az új eszmék és az iparosodás kora

TANANYAGTARTALOM

- Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus
 - Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság.
 - Nacionalizmus: nemzet építés és nemzetállam.
 - Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.
- Az ipari forradalom hullámai
 - Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat.
 - A közlekedés forradalma.
 - A második hullám: elektronika és vegyipar.
 - A gyár és a futószalag.
 - Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján.
 - Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése.
 - Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése.
 - Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása.
- A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.

FOGALMAK

Fogalmak: liberalizmus, nacionalizmus, nemzetállam, konzervativizmus, reform, ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés, szegregáció.

Személyek: James Watt, Thomas Edison, Henry Ford

Topográfia: Manchester, New York.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
- Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
- Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
- Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Fizika: Hőerőgépek, a teljesítmény mértékegysége (watt).
- Földrajz: Urbanizációs folyamatok és hatásai.
- Biológia-egészségtan: Védőoltások (az immunológia tudományának kezdetei).
- Informatika: Prezentáció készítése pl. az ipar forradalom témájában.

A reformkor

TANANYAGTARTALOM

- A politikai élet szinterei
 - A Habsburg Birodalom és Magyarország.
 - A rendi országgyűlés és a megyerendszer.
 - A reformkori Pest-Buda.
 - A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra.
- A reformkor fő kérdései
 - A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás.
 - A jobbágykérdés: örökváltság, kárpótlás.
 - A polgári alkotmányosság kérdése.
 - Széchenyi és Kossuth programja és vitája.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A jobbágykérdés és megoldási javaslatainak értelmezése szövegek és adatok alapján.
- A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével (pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelvváltása, Löv Lipót)
- A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján.
- Széchenyi és Kossuth társadalmi háttérének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése.
- A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján.

A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.

FOGALMAK

Fogalmak: alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, örökváltság.

Személyek: József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Ganz Ábrahám.

Kronológia: 1830–1848 a reformkor, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről.

Topográfia: Pest-Buda.

TEVÉKENYSÉGEK

- Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.
- Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
- Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.

[Ide írhat]

- A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Magyar nyelv és irodalom: A felvilágosodás és a reformkor irodalma. Nemzeti dráma, nemzeti színjátszás kezdetei.
- Dráma és tánc: A XIX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása: Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde.
- Vizuális kultúra: Klasszicizmus és romantika (pl. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum).
- Ének-zene: Himnusz, Szózat, Erkel Ferenc: Hunyadi László – a nemzeti opera születése, Liszt Ferenc.
- Földrajz: Magyarország természeti adottságai, folyamszabályozás.
- Informatika: Blog (interaktív tabló) készítése Széchenyi István gyakorlati újításairól.

A forradalom és a szabadságharc

TANANYAGTARTALOM

- A forradalom céljai és eredményei
 - Az európai forradalmi hullám és március 15.
 - Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények.
 - A Batthyány-kormány tevékenysége.
- A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői
 - Harc a dinasztával és a vele szövethető nemzetiségekkel.
 - A tavaszi hadjárat.
 - A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére.
 - A szabadságharc leverése és a megtorlás.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása.
- A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével.
- A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján.
- A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása
- A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során.
- A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése.

A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben.

FOGALMAK

Fogalmak: márciusi ifjak, sajtószabadság, cenzúra, áprilisi törvények, népképviseleti országgyűlés, politikai nemzet, nemzetiség, honvédség, Függetlenségi nyilatkozat.

Személyek: Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Görgei Artúr, Bem József, Klapka György, Ferenc József, Julius Haynau

Kronológia: 1848 március 15 a pesti forradalom, 1848 április 11 az áprilisi törvények, 1848 szeptember 29 a pákozdi csata, 1849 április–május a tavaszi hadjárat, 1849 április 14 a Függetlenségi nyilatkozat, 1849 május 21 Buda visszavétele, 1849 augusztus 13 a világosi fegyverletétel, 1849 október 6 az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése

Topográfia: Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.

[Ide írhat]

TEVÉKENYSÉGEK

- A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
- Vita a szabadságharc vereségének okairól.
- Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
- A forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
- Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

11. évfolyam

A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Tudja, hogy a modern polgári államszervezet új funkciói kiterjedtek az oktatásra, az egészségügyre és a szociálpolitikára. Megérti azokat a régi fejlődési kereteket szétfeszítő törekvéseket, amelyek szükségszerűen vezettek el egy olyan mértékű hatalmi versengéshez, amely beletorkollott az első világháborúba.
- Felismeri, hogy a különböző nemzetállamok megteremtésének igénye és a tökéletes termelés állandó bővítésének kényszere magában hordozta a nemzetek közötti versengés kiéleződését, amely többek között a gyarmatosítás új szakaszának megjelenését eredményezte. Belátja, hogy az ipari forradalom újabb szakaszának eredményei (új iparágak, találmányok stb.) számos árnyoldallal (környezetkárosítás, társadalmi egyenlőtlenségek növekedése stb.) jártak.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból.
- A polgári állam feladatköreinek és eredményeinek azonosítása.
- A kommunista, a szociáldemokrata és a keresztényszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.

FOGALMAK

Fogalmak: polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, szocializmus, szociáldemokrácia, kommunizmus, keresztényszocializmus, proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció

Személyek: Abraham Lincoln, Otto von Bismarck, Karl Marx

Kronológia: 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, 1871 Németország egyesítése.

TEVÉKENYSÉGEK

- Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköreiről és társadalmi hatásairól.
- Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.
- Vita a szocialista eszméről, és hatásukról a korabeli közéletre.
- Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* Kontinensek földrajza, Európa országai

[Ide írhat]

A dualizmus kora

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A tanuló megérti, hogy a szabadságharc idegen katonai erővel történt leverése nem járt együtt az összes vívmány megsemmisítésével, hiszen azok egy részére (pl. jobbágyfelszabadítás) az új hatalomnak is szüksége volt saját helyzete stabilizálásához
- Megérti, hogy a kiegyezés reális kompromisszum volt, amely megfelelt a kor erőviszonyainak. Látja a kiegyezés hosszú távú hatásait Magyarország fejlődésére, mely folyamatban a hazai zsidó polgárság kiemelkedő szerepet játszott. Felismeri, hogy a dualizmus korában a magyar sajtó a modernizálódó magyar állam negyedik hatalmi ágává alakult.
- Képes különböző történelmi elbeszéléseket egybevetni egymással. Tud jeleneteket elbeszélni, erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából.
- A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése.
- A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése.
- A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével.
- A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével.
- A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban.
- A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban.

FOGALMAK

Fogalmak: emigráció, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, közjogi kérdés, húsvéti cikk, dualizmus, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsenti, népoktatás, Millennium, asszimiláció, autonómia

Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd

Kronológia: 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, 1867 a kiegyezés, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a Millennium

Topográfia: Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia, Fiume

TEVÉKENYSÉGEK

- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
- Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
- A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai hátterük táblázatos összefoglalása.
- Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* Folyamszabályozás, természetkárosítás, árvizek kiváltó okai.
- *Magyar nyelv és irodalom:* Arany János: A walesi bárdok, a századforduló irodalmi élete (pl. a Nyugat).

A nagy háború

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Látja az első világháború kirobbanásához vezető okokat, és azok komplex jellegét. Felismeri, hogy a korábban kialakult nagyhatalmi egyensúly felbomlása, a gyarmatokért való versengés, a létrejövő katonai szövetségek, a fegyverkezési verseny és a megoldatlan balkáni helyzet együttesen vezetett a háborúhoz. Érti, hogy az új hadászati eszközök és módszerek alkalmazása elhúzódó harcokkal és óriási ember- és anyagi veszteséggel jártak, és minden állampolgárt érintettek
- Képes különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Önálló véleményt tud megfogalmazni történelmi eseményekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A gyarmati terjeszkedést, valamint az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése.
- Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken.
- Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban.
- A front és a hátsó körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolók, emlékiratok, naplók alapján.
- A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében.
- A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.

FOGALMAK

Fogalmak: villámháború, front, állóháború, hátsó, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság.

Személyek: II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly.

Kronológia: 1914. június 28. a sarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború.

Topográfia: Brit Birodalom, Szarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia, Olaszország.

TEVÉKENYSÉGEK

- A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
- Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
- Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).
- Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.

- Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Kémia*: Hadászatban hasznosítható vegyi anyagok
- *Földrajz*: térképhasználat

Az átalakulás évei

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Reálisan értékeli a történelmi tényeket, figyelembe véve a háborút lezáró békerendszert. Felismeri a békerendszer keltette új ellentmondásokat, különös tekintettel a kelet-közép-európai régióra. Érti az oroszországi események társadalmi, gazdasági, ideológiai hátterét és az emberi történelem további alakulására gyakorolt hatásait. Látja, hogy a világháború Európa hatalmi pozícióvesztését, az Egyesült Államok centrális helyzetbe kerülését, a bolsevizmus hatalomra jutását, a tömegdemokráciák kialakulását, valamint a korábban egységesülő világpiacon felbomlását eredményezte.
- Ismeri és érti a trianoni trauma lényegét, máig tartó hatásainak mozgatórugóit. Megérti, hogy a későbbi győztesek olyan – sok tekintetben irracionális, megalázó – békeszerződéseket kényszerítettek rá a legyőzöttekre, melyekkel igazolni lehetett a háborús társadalmi áldozatvállalás értelmét, ugyanakkor ezek magukban hordozták egy újabb fegyveres konfliktus kényszerét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása.
- A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján.
- Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges források segítségével.
- A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése.
- A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján.
- Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen.
- A trianoni békediktátum okainak feltárása.
- A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében.
- A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák és adatsorok segítségével.
- A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása.
- A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.

FOGALMAK

Fogalmak: bolsevik, szovjet, örmény népirtás, egypártrendszer, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösteror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, "vörös térkép," kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda

Személyek: Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert.

[Ide írhat]

Kronológia: 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, 1920. június 4. a trianoni békediktátum
Topográfia: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország

TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.
- Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösteror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).
- Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).
- Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.
-

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* Európa országai, domborzata, vízrajza

A két világháború között

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- A tanuló átlátja, hogy a politikai jogok kiterjesztése több országban a szociális demagógia felerősödésével járt, így utat nyitott a szélsőséges elemek hatalomra kerülésének, akik diktatórikus rendszereket vezettek be. Ismeri a diktatúrák működési mechanizmusát; tudja, hogy faji vagy osztályalapon, a bűnbakképzés eszköztárát alkalmazva embercsoportokat bélyegeztek meg, telepítettek ki, vagy gyilkoltak meg, és a társadalmat „fenyegető veszélyre” való tekintettel mindenkinek korlátozták a szabadságjogait.
- Felismeri, hogy a háborús pusztítás, különösen a vereség és a gazdasági válságok egyik következménye a szélsőségek térnyerése. Belátja, hogy a korszakban megtörtént az elitkultúra és a tömegkultúra végérvényes szétválása.
- Képes társadalmi-történelmi események összehasonlítására, értékrendek egybevetésére, azok értékelésére, saját álláspont megfogalmazására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével.
- A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása.
- A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével.
- A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.

FOGALMAK

Fogalmak: totális állam, többpártrendszer, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepció per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektívizálás, kulák, tervgazdaság, piacgazdaság, New Deal, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss.

[Ide írhat]

Személyek: Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler

Kronológia: 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia

Topográfia: Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin

TEVÉKENYSÉGEK

- Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciós perek).
- Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapijairól.
- Folyamatábra készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábra szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.
- Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
- Statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
- A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Biológia-egészségtan*: Vitaminok, penicillin – antibiotikumok, védőoltások.
- *Testnevelés és sport*: Olimpiai történet – a berlini olimpia (1936)

A Horthy-korszak

TANULÁSI EREDMÉNYEK

- Érti a kisebbségi lét problémáit, átérzi a határok által elszakított területeken kisebbségi sorba kényszerített magyarság helyzetét.
- Szélsőségektől mentesen értékeli az adott történelmi időszakot, annak eseményeit és személyiségeit. Tisztában van a külpolitikai alternatívákkal és képes azonosítani azok mozgatórugóit. Érti, hogy a két világháború közötti magyar fejlődés legfontosabb mozgatórugója a trianoni békeszerződés és annak hatásaira való reflektálás volt. Tudatosulnak benne a trianoni békeszerződés politikai életre, gazdaságra, társadalomra és közgondolkodásra gyakorolt hatásai.
- Képes különböző időszakokat bemutató történelmi térképek összehasonlítására, a különböző változások (területi, etnikai, demográfiai stb.) hátterének a feltárására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése.
- A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval.
- A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján.
- A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján.
- Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés).

- A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.

FOGALMAK

Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, nyilasok

Személyek: Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kunó, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert

Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása

TEVÉKENYSÉGEK

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
- Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.
- A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
- Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* Magyarország és Közép-Európa természeti adottságai
- *Magyar nyelv és irodalom:* A Nyugat mint folyóirat és mint mozgalom; József Attila; a népi írók; a határon túli irodalom
- *Biológia-egészségtan:* Szent-Györgyi Albert

12. évfolyam

A második világháború

TANANYAGTARTALOM

- A tengelyhatalmak sikerei
- A szövetségesek győzelme
- Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya
- A holokauszt
- A második világháború jellemzői
- Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végig követése és értelmezése térkép alapján.
- A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken.
- A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján.
- A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján.
- A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma).
- A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése.
- A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával.
- A nyilas terror áttekintése források alapján.
- A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével.
- A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján.
- Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.

FOGALMAK

Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot.

Személyek: Franklin D. Rooseveltt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztehlo Gábor, Richter Gedeon.

Kronológia: 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés,

[Ide írhat]

1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6.

TEVÉKENYSÉGEK

- A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitörésében játszott szerepének megvitatása.
- Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
- Híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása, akik származásuk vagy politikai nézeteik miatt emigrációba kényszerültek.
- Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
- Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
- A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
- A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
- Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Fizika*: Nukleáris energia, atombomba.
- *Etika*: Az intolerancia, a gyűlölet, a kirekesztés, a rasszizmus.
- *Hittan*: Tanúságtevők a második világháború idején.
- *Magyar nyelv és irodalom*: Radnóti Miklós, Semprun: A nagy utazás, Kertész Imre: Sorstalanság. Személyes történetek, naplók, memoárok
- *Vizuális kultúra*: A technikai képalkotás: fényképezés, a film jelentősége. Fényképek értelmezése (pl. Capa: A normandiai partraszállás fényképei)
- *Mozgókép-kultúra és médiaismeret*: Videó-interjúk, visszaemlékezések, a videó-interjú, mint műfaj elemzése
- *Informatika*: Archív filmfelvételek keresése az interneten, és elemzésük.

A két vilárendszer szembenállása

TANANYAGTARTALOM

- A kétpólusú világ kialakulása
- A hidegháború
- A gyarmatok felszabadulása

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A második világháború után kialakult világrend áttekintése.
- A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése.
- A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása.
- Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása.
- A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítás

FOGALMAK

Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal.

Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung.

Kronológia: 1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.

Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba, Afganisztán.

TEVÉKENYSÉGEK

- Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
- A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
- Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Suez, Kuba, Vietnam).
- Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
- Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Hittan:* A második vatikáni zsinat.
- *Magyar nyelv és irodalom:* Orwell, Szolzsenyicin, Hrabal, Camus, Garcia Marquez.
- *Kémia:* Hidrogénbomba, nukleáris fegyverek.
- *Vizuális kultúra:* A posztmodern, intermediális művészet.
- *Testnevelés és sport:* Olimpiatörténet.

Háborútól forradalomig

TANANYAGTARTALOM

- Az átmenet évei Magyarországon
- A szovjetizálás Magyarországon
- A Rákosi-diktatúra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása.
- A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása.
- A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva.

[Ide írhat]

- Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát.
- A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján.
- A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon.
- A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.

FOGALMAK

Fogalmak: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, államosítás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat.

Személyek: Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit.

Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány.

Topográfia: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.

TEVÉKENYSÉGEK

- Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
- Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.
- Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korszak értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
- Egy kiemelkedő koncepció per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása. -
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.
- Tanulmányi kirándulás a Recski Nemzeti Emlékparkba.
- Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
- Kommunista propaganda plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Magyar nyelv és irodalom:* Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról.
- *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* Dokumentumfilmek, híradók elemzése.
- *Testnevelés és sport:* Olimpiai történet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.
- *Informatika:* Multimédia CD-ROM használatával Magyarország XX. századi eseményeinek és azok hátterének megismerése.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc

TANANYAGTARTALOM

- A forradalom
- A nemzet szabadságharca

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjainak bemutatása.
- 1956 szimbólumainak értelmezése.
- Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása.
- A forradalom és szabadságharc értékelése

FOGALMAK

Fogalmak: MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortűzek.

Személyek: Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongrácz Gergely, Kádár János.

Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás.

Topográfia: Kossuth tér és Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.

TEVÉKENYSÉGEK

- Korabeli dokumentumok elemzése.
- A forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
- Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Magyar nyelv és irodalom:* Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról.
- *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* Dokumentumfilmek, híradók elemzése.
- *Testnevelés és sport:* Olimpiai történet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.
- *Informatika:* Multimédia CD-ROM használatával Magyarország XX. századi eseményeinek és azok hátterének megismerése.

A kádári diktatúra

TANANYAGTARTALOM

- A pártállami diktatúra és működése
- Gazdaság, társadalom, életmód

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata.

[Ide írhat]

- A „kádári alku” fogalmának értelmezése.
- Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában.
- A tévesztés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával.
- A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején.
- A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.

FOGALMAK

Fogalmak: A Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásőrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőségvetkezeti, háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”.

Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.

TEVÉKENYSÉGEK

- Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
- Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Magyar nyelv és irodalom:*
- Németh László, Nagy László, Sütő András, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Örkény István.
- *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* Dokumentumfilmek, híradók elemzése; stílusirányzatok: budapesti iskola.
- *Testnevelés és sport:* Olimpiatörténet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.

A kétpólusú világ és felbomlása

TANANYAGTARTALOM

- A Nyugat a 20. század második felében
- A szocializmus válsága és megrendülése
- A kétpólusú világ megszűnése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése.
- A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban.
- A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján.
- A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése.
- A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása.
- A délszláv háború okainak feltárása.
- A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.

FOGALMAK

Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás.

Személyek: Nicolae Ceaușescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmuth Kohl.

Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború.

Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.

TEVÉKENYSÉGEK

- Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
- Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Hittan:* Ökumenikus törekvések.
- *Mozgóképkultúra és médiaismeret:* Tömegkommunikáció, a média és a mindennapi élet.
- *Informatika:* Neumann János és a modern számítógépek. Az internet.
- *Biológia-egészségtan:* A DNS és a géntechnológia.
- *Fizika:* Az űrkutatás.
- *Ének-zene:* A beat és a rock. Szórakoztató zenei műfajok.

A rendszerváltoztatás folyamata

TANANYAGTARTALOM

- A Kádár-rendszer végnapjai
- A rendszerváltoztatás
- A piacgazdaság kiépülése

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon.
- A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése.
- A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése.
- A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján.
- A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.

FOGALMAK

Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás,

visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás.

Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor.

Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.

TEVÉKENYSÉGEK

- A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
- Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
- Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Informatika:* Információkeresés, információ-felhasználás.
- *Matematika:* Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés, statisztikai fogalmak ismerete.
- *Etika; filozófia:* Korunk erkölcsi kihívásai

A világ a 21. században

TANANYAGTARTALOM

- Az átalakuló világ
- A globális világ

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben.
- A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján.
- A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése.
- A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése.
- A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése.
- A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében).
- Válságócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).

FOGALMAK

modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus, terrorizmus, globalizáció.

TEVÉKENYSÉGEK

- Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
- A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.
-

[Ide írhat]

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* globális világgazdaság napjainkban, globális környezeti problémák; népesség, népesedés, urbanizáció; fejlődő és fejlett országok gazdaságának jellemzői; Kína.
- *Hittan:* Keresztény válaszok korunk erkölcsi kérdéseire.
- *Informatika:* Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése. Információs társadalom. Információkeresés, információ-felhasználás.
- *Etika; filozófia:* Korunk erkölcsi kihívásai.
- *Ének-zene:* Világzene.

Magyarország a 21. században

TANANYAGTARTALOM

- A demokrácia működése Magyarországon
- A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői
- Magyarország és az Európai Unió

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése.
- A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján.
- A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése.
- Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében.
- Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről.
- Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.

FOGALMAK

Fogalmak: közvetett és közvetlen demokrácia, integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény.

Személyek: Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők).

Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése.

Topográfia: Brüsszel.

TEVÉKENYSÉGEK

- A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
- Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* Az EU kialakulása, jellemzői, tagállamai
- *Informatika:* Információkeresés, információ-felhasználás.
- *Matematika:* Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés, statisztikai fogalmak ismerete.
- *Etika; filozófia:* Korunk erkölcsi kihívásai.

A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

TANANYAGTARTALOM

- A határon túli magyarok
- A magyarországi nemzetiségek, a magyarországi cigányság

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig.
- A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.
- A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján.
- A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.

FOGALMAK

Fogalmak: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció.

Személyek: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László.

Kronológia: 1944–1945 magyarellenés atrocitások, 1990 fekete március.

Topográfia: Csúrog, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld.

TEVÉKENYSÉGEK

- Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.
- Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- *Földrajz:* Magyarország régiói; demográfiai mutatók; a magyar tájak kulturális, néprajzi értékei.
- *Etika:* Társadalmi szolidaritás. Többség és kisebbség.

Egyéb

A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

- Részletes érettségi vizsgakövetelmény:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakövetelmenyek2024/tortenelem_2024_e.pdf